

WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA – KSIĄŻNICA KOPERNIKAŃSKA W TORUNIU

Kujawsko-pomorskie Nagrody Nobla

Opracowanie
Grzegorz Barecki
Dział Informacyjno-Bibliograficzny

W granicach dzisiejszego województwa kujawsko – pomorskiego urodziło się czterech laureatów Nagrody Nobla.

I. Strzelno – Albert Abraham Michelson

II. Wąbrzeźno – Walther Hermann Ernst (dzieciństwo i młodość spędził w Grudziądzu)

III. Włocławek – Tadeusz Reichstein

IV. Popowo koło Lipna – Lech Wałęsa

Albert Nobel (1833-1886) w testamencie powołał Fundację Nobla, z której dochodów przyznaje się co roku Nagrody Nobla.

Nagroda Nobla wręczana jest od 1901 roku w dniu 10 grudnia w rocznicę śmierci fundatora.

Królewska Szwedzka Akademia Nauk przyznaje nagrody w dziedzinie chemii i fizyki.

Karoliński Instytut Medyczno-Chirurgiczny w Sztokholmie przyznaje nagrodę w dziedzinie fizjologii lub medycyny.

Akademia Szwedzka przyznaje literacką Nagrodę Nobla.

Parlament Norwegii przyznaje nagrodę pokojową.

Od 1969 roku przyznawana jest też Nagroda imienia Nobla w dziedzinie ekonomii ufundowana przez Bank Szwecji.

Albert Abraham Michelson

Foto: domena publiczna

Źródło:

**[https://pl.wikipedia.org/wiki/
Albert_Michelson](https://pl.wikipedia.org/wiki/Albert_Michelson)**

Albert Abraham Michelson – otrzymał w 1907 roku Nagrodę Nobla w dziedzinie fizyki.

Albert Abraham Michelson urodził się 19 grudnia 1852 w Strzelnie.

Zmarł 9 maja 1931 w Pasadenie w Kalifornii.

Jego ojciec Samuel Michelson był Żydem.

Prowadził sklep bławatny – handlował tkaninami.

Matka noblisty – Rozalia z domu Przyłubska, była Polką i córką lekarza.

Już w 1854 roku rodzice Michelsona wyemigrowali do Kalifornii.

Ukończył Akademię Marynarki Wojennej USA.

Był związany uniwersytetami w Cleveland i Chicago.

Zasłynął przeprowadzając w 1887 roku wraz z Edwardem Morleyem doświadczenie, które miało ustalić wpływ ruchu Ziemi na prędkość światła, a zakończyło się podważeniem istnienia eteru.

Jego wielkim osiągnięciem było skonstruowanie interferometru, pozwalającego bardzo precyzyjnie mierzyć długość fal optycznych.

Ustalił wielkość metra według długości fali czerwonej światła kadmu

Obliczył prędkość światła.

Był drugim Amerykaninem, ale pierwszym amerykańskim naukowcem, który otrzymał nagrodę Nobla.

Walther Hermann Nernst

Foto: domena publiczna

Smithsonian Libraries, No. SIL14-N001-07, flickr

Źródło:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Walther_Nernst

Walther Hermann Nernst w 1920 roku otrzymał Nagrodę Nobla w dziedzinie chemii.

Urodził się 25 czerwca 1864 roku w Wąbrzeźnie.

Zmarł 18 listopada 1941 roku w Niwicy koło Żar.

Dom rodzinny znajdował się w Wąbrzeźnie przy ulicy Kościelnej.

Rodzice noblisty byli Niemcami, przenieśli się na Pomorze z Brandenburgii.

Ojciec – Gustav, matka Ottilie z domu Nerger.

Jeszcze w latach 60-tych XIX wieku cała rodzina przeniosła się z Wąbrzeźna do Grudziądza.

W Grudziądzu jego ojciec był radcą sądowym.

Walther Nernst wieku 19 lat ukończył gimnazjum w Grudziądzu i zdał maturę.

Już jako dorosły człowiek Nernst często odwiedzał swych krewnych w Pokrzywnie koło Grudziądza.

Studiował w Zurychu, Berlinie, Grazu i Würzburgu.

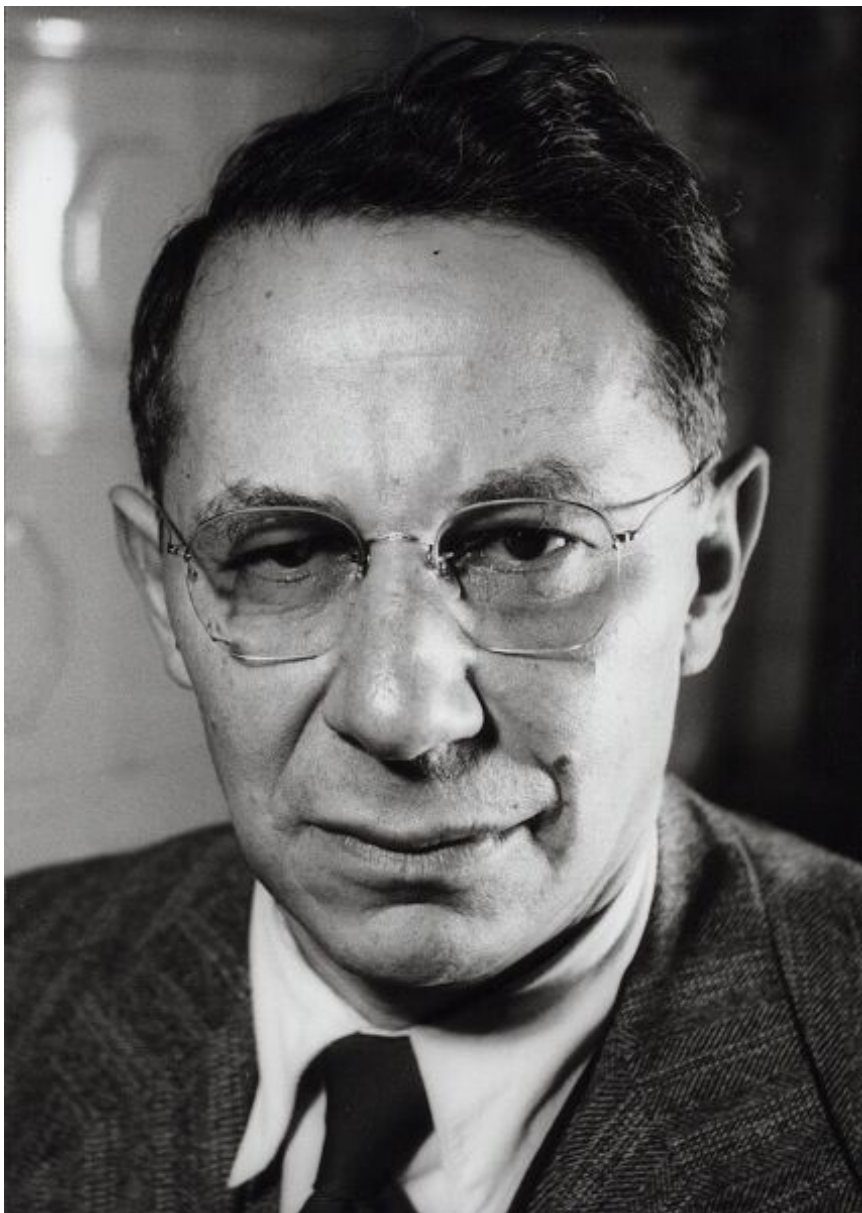
Pracował na uniwersytetach w Lipsku, Getyndze (najbardziej twórczy okres) i Berlinie.

Osiągnięcia:

- efekt Nernsta-Ettingshausena – odkrył zjawisko termomagnetyczne**
- III zasada termodynamiki sformułowana w 1906 roku**
- lampa Nernsta – skonstruowana w 1889 roku lampa elektryczna produkowana w milionach egzemplarzy**
- teoria osmotyczna ogniw galwanicznych**

W czasie I wojny światowej był rzecznikiem niemieckiego militarizmu i pracował nad rozwojem broni chemicznej.

W III Rzeszy znajdował się w niełasce u władz hitlerowskich, gdyż jego córki wyszły za Żydów i wyemigrowały z Niemiec.

Tadeusz Reichstein

Foto: CC BY-SA 3.0

ETH-Bibliothek Zürich, Bildarchiv

Źródło:

[https://pl.wikipedia.org/wiki/
Tadeusz_Reichstein](https://pl.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Reichstein)

Tadeusz Reichstein w 1950 roku otrzymał Nagrodę Nobla w dziedzinie fizjologii lub medycyny.

Tadeusz Reichstein urodził się 20 lipca 1897 roku we Włocławku.

Zmarł 1 sierpnia 1996 roku w Bazylei we Szwajcarii w wieku 99 lat.

Pochodził z rodziny polskich Żydów od wielu pokoleń osiadłych na Kujawach.

Ojciec – inżynier chemik Izrael Izydor Reichstein związany był z przemysłem cukrowniczym.

Z racji interesów ojca rodzina dzieliła czas między Włocławkiem a Kijowem.

Matka – Gustawa Brokman, była córką właściciela włocławskiego tartaku.

W 1906 roku Tadeusz Reichstein przeniósł się wraz z rodzicami do Zurychu w Szwajcarii.

Studiował na wydziale Chemicznym Politechniki Federalnej w Zurychu i uzyskał tam dyplom inżyniera chemika.

Tu również uzyskał doktorat.

W 1933 roku odkrył on metodę syntetycznej produkcji witaminy C (kwasu askorbinowego), którą można było zastosować na skalę przemysłową.

Dzięki temu witamina C jest dziś produkowana masowo i bardzo tania.

Następnie zainteresowania naukowe skierowały go do badań nad hormonami kory nadnerczy.

Efektem tych badań było wyizolowanie w 1936 roku cortisonu.

Od 1938 roku był związany z Uniwersytetem w Bazylei.

W 1967 roku przeszedł na emeryturę i z pasją pielęgnował swój ogród.

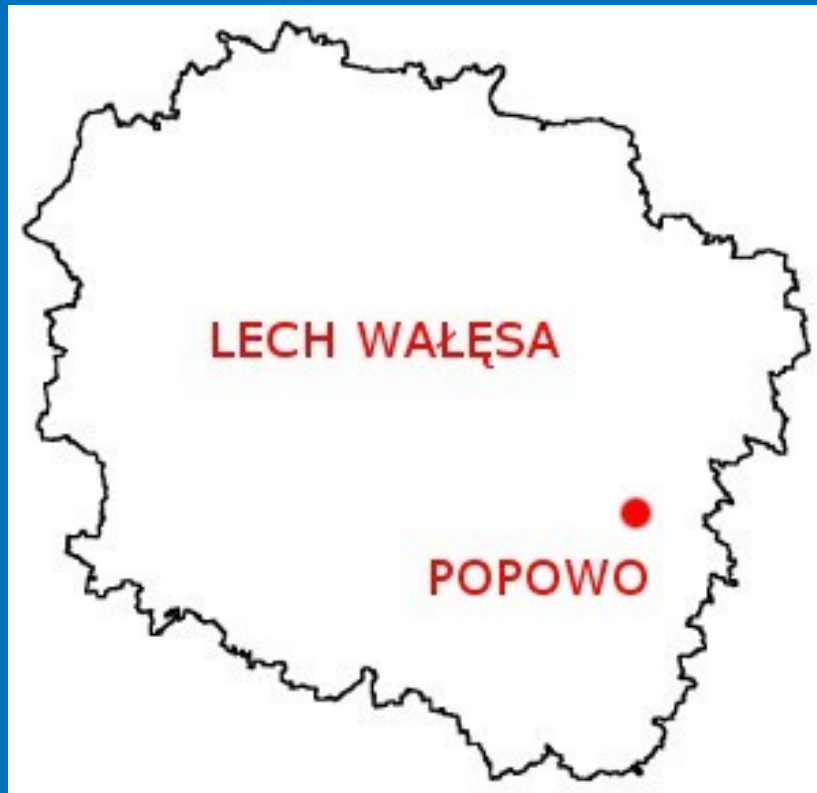
Lech Wałęsa

Foto: Jindřich Nosek (NoJin)

CC BY-SA 4.0

Źródło:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Lech_Wa%C5%82%C4%99sa

**Lech Wałęsa w 1983 roku otrzymał
Pokojową Nagrodę Nobla.**

**Urodził się 29 września 1943 we wsi
Popowo, w małym domku z klepiskiem w
głównej izbie kuchennej.**

Protoplasta rodu – Mateusz, osiedlił się w czasach napoleońskich w Popowie, gdzie nabył ponad 300 morgów ziemi.

W ciągu XIX stulecia rodzina jednak zubożała.

Ojciec – Bolesław Wałęsa, był cieślą i budował chałupy, stodoły i kaplice.

Matka noblisty – Felicja z domu Kamińska, pochodziła z szanowanej rodziny, która wydała wielu nauczycieli i duchownych.

Lech Wałęsa chodził do szkoły podstawowej w Chalinie.

Ukończył Zasadniczą Szkołę Zawodową w Lipnie w klasie mechanizacji rolnictwa i otrzymał dyplom elektryka.

Pracował w Państwowym Ośrodku Maszynowym w Łochocinie koło Lipna, a po odbyciu służby wojskowej w filii POM w Leniach Wielkich blisko Popowa.

Do Gdańska Lech Wałęsa przeniósł się w maju 1967 roku i od razu znalazł pracę w Stoczni Gdańskiej na wydziale W-4 jako elektryk okrętowy.

Był uczestnikiem strajku w grudniu 1970 roku.

W 1976 roku został zwolniony ze stoczni za publiczną krytykę związków zawodowych.

W latach 70-tych działał w Wolnych Związkach Zawodowych.

14 sierpnia stanął na czele Komitetu Strajkowego Stoczni Gdańskiej.

31 sierpnia strajk zakończył się zwycięstwem i podpisaniem porozumienia z rządem.

Gdy 17 września 1980 roku powołano NSZZ Solidarność Lech Wałęsa został jego przewodniczącym.

Był internowany od 13 grudnia 1981 do 12 listopada 1982 roku.

Z mieszkania na gdańskiej Zaspie kierował podziemną „Solidarnością”.

Od lutego do kwietnia 1989 roku współprzewodniczył negocjacom „Okrągłego Stołu”.

Efektem porozumienia były wybory 4 czerwca i upadek komunizmu w Polsce i całej Europie Środkowo-Wschodniej.

Od 22 grudnia 1990 do 22 grudnia 1995 pełnił urząd Prezydenta RP.

POLECANA LITERATURA

Nagrody Nobla
Leksykon PWN
pod red. Beaty Tarnowskiej
Warszawa 2001
Sygnatura MAG 257211

Maria Pilich, Przemysław Pilich
Nobliści znad Wisły, Odry i Niemna
Warszawa 2005
Sygnatura
MAG 276089

Wulf von Bonin, Erich Bagge, Robert Herrlinger
Laureaci nagrody Nobla : chemia, fizyka, medycyna
Warszawa 1969
Sygnatura MAG 120959

Kazimierz Chudziński, Tomasz Kardaś
Noblista ze Strzelna
Strzelno 2000
Sygnatura SIRr IIIB/Michelson Albert

Magdalena Niedzielska
Walther Nernst 1864-1941
Toruń 1991
Sygnatura SIRr IIIB/Nernst Walther

Stanisław Sterkowicz
Tadeusz Reichstein – życie i działalność
Włocławek 1995
Sygnatura SIRr IIIB/Reichstein Tadeusz

Lech Wałęsa
Droga do prawdy : autobiografia
Warszawa 2008
Sygnatura SIRr IIIB/Wałęsa Lech